

Fonaments i nocions bàsiques de seguretat i salut laboral

Guillermo García González

PID_00208709

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. El treball i la salut	7
1.1. El treball i la salut: els riscos professionals	7
1.2. Els factors de risc	8
1.3. Prevenció i protecció	10
1.4. Condició de treball i especialitats o disciplines preventives	11
2. Danys derivats del treball: accidents del treball, malalties professionals i altres patologies i costos	13
2.1. L'accident de treball	13
2.2. La malaltia professional	15
2.3. La malaltia relacionada amb el treball	17
2.4. Altres danys	17
3. Marc normatiu bàsic en matèria de prevenció de riscos laborals	18
3.1. Introducció	18
3.2. La Constitució espanyola i la seguretat i salut en el treball	18
3.3. Normativa internacional en matèria de prevenció de riscos laborals	19
3.3.1. La tasca de l'Organització Internacional del Treball en matèria preventiva	19
3.3.2. La normativa comunitària	21
3.4. La Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals	25
3.4.1. La finalitat de la LPRL	25
3.4.2. Objecte i estructura de la LPRL	27
3.4.3. Àmbit d'aplicació de la LPRL	27
3.5. Principals normes en matèria de prevenció de riscos laborals en l'ordenament jurídic espanyol	28
3.6. Les normes reglamentàries	31
4. Negociació col·lectiva i prevenció de riscos laborals	33
4.1. El paper de la negociació col·lectiva en matèria de seguretat i salut laboral: fonament normatiu	33
4.2. Matèries preventives objecte de negociació col·lectiva	34

5. Organismes públics relacionats amb la seguretat i salut en el treball.....	36
5.1. Principis d'actuació de les administracions públiques en matèria preventiva	36
5.1.1. Actuacions de les administracions públiques competents en matèria laboral	36
5.1.2. Actuacions de les administracions públiques competents en matèria sanitària	37
5.2. Principals organismes en prevenció	38
5.2.1. L'Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball	38
5.2.2. Comissió Nacional de Seguretat i Salut en el Treball	39
5.2.3. Altres organismes	39
5.3. La Inspecció de Treball i Seguretat Social	40
Resum.....	41
Bibliografia.....	43

Introducció

Aquest mòdul apropa a l'estudiant els conceptes bàsics que configuren la seguretat i la salut en el treball. Amb aquesta finalitat, s'estableix la relació existent entre treball i salut, es defineixen les condicions de treball i s'analitza l'aparició de factors de risc, i la manera com aquests factors es poden traduir en danys per a la salut dels treballadors.

Juntament amb els continguts assenyalats, el mòdul introdueix l'estudiant en el sistema de fonts i en el marc normatiu bàsic de la prevenció de riscos laborals. En aquest sentit, es realitza una breu anàlisi de les normes nacionals i internacionals més destacades en matèria preventiva, amb especial deteniment en la Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals (LPRL). A més de les fonts d'origen normatiu, s'analitza el paper dels convenis col·lectius com a font de regulació convencional, en la seva funció de millora i adequació de la normativa a la realitat productiva.

El mòdul conclou amb una panoràmica general dels diferents organismes administratius que intervenen en matèria de prevenció de riscos laborals, i hi destaca singularment el paper que exerceix la Inspecció de Treball i Seguretat Social.

Objectius

Després de l'estudi d'aquest mòdul l'estudiant serà capaç del següent:

- 1.** Conèixer els conceptes bàsics relacionats amb la seguretat i salut en el treball.
- 2.** Assimilar els conceptes de treball i salut i valorar la relació existent entre tots dos termes.
- 3.** Identificar els danys professionals, diferenciant els conceptes d'accident de treball i de malaltia professional d'un altre tipus de danys per a la salut.
- 4.** Definir i conèixer els factors de risc laboral.
- 5.** Establir el marc conceptual i legislatiu en què es desenvolupa la prevenció de riscos laborals.
- 6.** Comprendre com s'articula la normativa de prevenció de riscos laborals.
- 7.** Conèixer el paper que exerceix la negociació col·lectiva en matèria de seguretat i salut laboral.
- 8.** Familiaritzar-se amb els diferents organismes administratius que intervenen en matèria de prevenció de riscos laborals, i amb les principals funcions que duen a terme en aquest àmbit.

1. El treball i la salut

1.1. El treball i la salut: els riscos professionals

La prevenció de riscos laborals es fonamenta principalment en dos conceptes: el treball i la salut. És per això que conèixer tots dos conceptes i comprendre les conseqüències que es deriven de la seva interacció és un requisit previ en qualsevol intent d'introduir-se en el camp de la seguretat i salut en el treball.

S'entén per treball l'activitat que realitza l'ésser humà a fi de transformar la naturalesa per al seu benefici i satisfer diferents necessitats humanes: la subsistència, la millora de la qualitat de vida, la posició de l'individu dins de la societat i la seva pròpia satisfacció personal.

El concepte de treball té moltes accepcions. El *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans defineix *treball* com l'“esforç humà aplicat a la producció de la riquesa”.

Encara que les formes d'entendre el treball han variat al llarg de la història, el treball presenta dues característiques fonamentals:

- **Tecnificació:** l'individu comença a usar eines i màquines que li permeten augmentar la seva força. Sorgeixen, d'aquesta manera, la industrialització, la mecanització i l'automatització dels processos, la qual cosa comporta un augment de la potencialitat del treball humà disminuint-ne l'esforç físic.
- **Organització:** l'ésser humà viu en societat i l'experiència li ensenya a planificar el treball, assignant tasques a individus concrets, de manera que assegura el mateix resultat amb menys esforç que actuant aïlladament.

El treball en si mateix no és nociu. Ho poden ser únicament la forma, la manera i les circumstàncies en què es realitza.

Per a conèixer quins són els riscos que el treball té per a la salut i entendre la relació directa de tots dos conceptes (treball-salut), s'ha de determinar què s'entén per salut.

L'Organització Mundial de la Salut entén per salut “l'estat de benestar físic, mental i social complet i no merament l'absència de dany o malaltia”.

En la definició que en fa l'Organització Mundial de la Salut es destaca:

- La seva orientació positiva: es parla d'un estat de benestar i no solament d'absència de malaltia.
- La seva visió integral: en contemplar en conjunt els aspectes físic, mental i social.

És evident que el treball i la salut estan estretament relacionats. Salut i treball no són termes equivalents, però mantenen una doble relació. Es necessita la salut per a treballar, però treballant es pot perdre la salut. L'ésser humà, que està fet per treballar, que necessita treballar econòmicament per a sobreviure i psicosocialment per a afirmar i definir la seva personalitat, pot perdre la salut treballant. En aquest sentit, en l'àmbit laboral es generen riscos laborals que trenquen l'equilibri físic, mental i social dels treballadors, i factors de risc, entesos com a elements que són presents en les condicions de treball i poden desencadenar una disminució de la salut del treballador.

La LPRL defineix, en l'article 4.2, el risc laboral com

“la possibilitat que un treballador pateixi un determinat dany derivat del treball. Per a qualificar un risc des del punt de vista de la seva gravetat, s'ha de valorar la probabilitat que es produeixi el dany i la seva severitat”.

D'aquesta definició es dedueix clarament que els danys professionals són una conseqüència directa del risc laboral.

El risc és la possibilitat que un treballador pugui patir un dany. El dany és la materialització del risc.

1.2. Els factors de risc

Quan les condicions de treball poden ser font de danys per a la salut dels treballadors, aquestes condicions passen a denominar-se factors de risc. Es pot definir **factor de risc** com tot objecte, substància, forma d'energia o característica de l'organització del treball que pugui contribuir a un accident de treball, agreujar-ne les conseqüències o produir, a llarg termini, un dany en la salut dels treballadors que es tradueixi en possibles malalties professionals.

Els factors de risc són els factors que incideixen en la possibilitat que un treballador pateixi una alteració de la salut derivada del treball.

Els **riscos i els seus factors** es poden classificar d'acord amb l'esquema següent. La taula també recull les principals conseqüències que tenen per a la salut (danys) i la disciplina preventiva que els tracta de manera més directa:

Factors de risc	Condicions de seguretat: <ul style="list-style-type: none"> • Derivades de condicions estructurals: escales, passadissos, etc. • Derivades de condicions d'utilització d'equips: estat de les màquines, sistemes de protecció col·lectiva, etc. 	Condicions ambientals: <ul style="list-style-type: none"> • Factors físics: soroll, il·luminació, temperatura, humitat, etc. • Factors químics: ús de productes perillosos, substàncies, preparats, etc. • Agents biològics: bacteris, virus, fongs, paràsits, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Condicions de la càrrega de treball: física (postures, manipulació de càrregues, esforços físics, etc.) o mental (càrrega de treball, motivació, etc.). • Condicions derivades de factors humans: edat, estat de salut, nivell formatiu, experiència professional, etc.
Risc laboral	<ul style="list-style-type: none"> • Caiguda de persones • Caiguda d'objectes • Desplom i esfondrament • Xocs contra objectes • Cops i talls • Atrapaments • Cremades • Asfixies • Contactes elèctrics 	<ul style="list-style-type: none"> • Exposició a temperatures ambientals extremes • Exposició a substàncies nocives • Contacte amb substàncies càustiques o corrosives • Exposició a radiacions causades per persones o animals • Exposició a contaminants químics • Exposició a sorolls • Il·luminació inadequada • Exposició a contaminants biològics • Estrès tèrmic • Insolació • Exposició a vibracions 	<ul style="list-style-type: none"> • Trastorns biopsicosomàtics • Càrrega física • Càrrega mental • Fatiga física i postural • Trastorns musculoesquelètics • Sobreexforç
Conseqüència	Accident de treball	Malaltia professional	Accident de treball i malaltia professional
Tècnica preventiva	Seguretat en el treball	Higiene industrial	Ergonomia i psicociologia aplicada a la medicina del treball

Amb la finalitat d'evitar els riscos laborals, la LPRL recull, en l'article 15, els **principis bàsics de l'acció preventiva** que ha de seguir l'empresari en la seva actuació:

- Evitar els riscos.
- Avaluar els riscos que no es puguin evitar.
- Combatre els riscos a l'origen.
- Adaptar el treball a la persona, en particular pel que fa a la concepció dels llocs de treball, i a l'elecció dels equips i els mètodes de treball i de producció, amb la finalitat d'atenuar el treball monòton i repetitiu i de reduir-ne els efectes en la salut.

- Tenir en compte l'evolució de la tècnica.
- Substituir el treball perillós pel que comporti poc o cap perill.
- Planificar la prevenció, buscant un conjunt coherent que integri la tècnica, l'organització del treball, les condicions de treball, les relacions socials i la influència dels factors ambientals en el treball.
- Adoptar mesures que anteposin la protecció col·lectiva a la individual.
- Donar les oportunes instruccions als treballadors.

1.3. Prevenció i protecció

L'ordenament jurídic en matèria de seguretat i salut laboral té com a objectiu principal salvaguardar la seguretat i salut dels treballadors, integrant la prevenció en el sistema general de gestió de l'empresa (articles 2.1, 14.2 i 16 LPRL).

Prevenció és el conjunt de mesures adoptades o previstes en l'activitat de l'empresa que tenen com a objectiu evitar o disminuir els riscos que es deriven del treball.

La integració de la prevenció implica que tota actuació de l'ocupador ha d'anar precedida d'una anàlisi dels riscos que aquesta pot ocasionar per als treballadors, amb l'objectiu d'eliminar aquests riscos o atenuar-los amb mesures tècniques i organitzatives adequades. L'objectiu és l'eliminació del risc a l'origen, però si això no és possible, s'haurà d'atenuar mitjançant el recurs als equips de protecció col·lectiva i individual que siguin necessaris, o per mitjà de qualsevol altra mesura tècnica o organitzativa adequada.

Protecció és el conjunt d'activitats que tendeixen a eliminar o a disminuir les conseqüències que els riscos poden ocasionar sobre els treballadors.

En els casos en què els riscos no es poden eliminar, la protecció exerceix un paper essencial. La protecció és una tècnica complementària a la prevenció que és fonamental quan els riscos no han pogut ser eliminats, i té com a finalitat la protecció dels treballadors en cas que el risc s'actualitzi. Fonamentalment hi ha dos tipus de protecció:

- Protecció col·lectiva, destinada a protegir el conjunt de treballadors o diversos d'ells. És el cas de les barreres de protecció acústica, les baranes de seguretat, els sistemes de ventilació, etc.
- Protecció individual, dirigida a la protecció de treballadors de forma individual mitjançant els equips de protecció individual (EPI). El casc, les botes de seguretat o les pantalles de protecció facial són exemples d'EPI.

En aplicació de l'article 15.1.h) LPRL, l'empresari, en compliment del deure general de prevenció, ha d'adoptar mesures que anteposin la protecció col·lectiva a la individual.

1.4. Condició de treball i especialitats o disciplines preventives

Malgrat que gran part dels danys derivats del treball es poden incloure dins dels conceptes d'accident de treball i malaltia professional, la LPRL pretén afrontar la salut laboral des d'una perspectiva integral que no s'esgoti en aquests conceptes. Així, l'article 4.7 LRPL entén com a condició de treball:

“qualsevol característica d'aquest que pugui tenir una influència significativa en la generació de riscos per a la seguretat i la salut del treballador”.

S'inclouen específicament en aquesta definició:

- les característiques generals dels locals, les instal·lacions, els equips, els productes i altres estris existents en el centre de treball;
- la naturalesa dels agents físics, químics i biològics presents en l'ambient de treball i les seves corresponents intensitats, concentracions o nivells de presència;
- els procediments per a la utilització dels agents esmentats anteriorment que influeixin en la generació dels riscos esmentats, i
- totes aquelles altres característiques del treball, incloent-hi les relatives a la seva organització i ordenació, que influeixin en la magnitud dels riscos al quals està exposat el treballador.

S'entén per **condició de treball** el conjunt de variables que defineixen la realització d'una tasca concreta, i l'entorn en què aquesta es realitza i que determinen la salut física, mental i social del treballador.

Sense cap dubte, el coneixement de les condicions de treball en què té lloc una activitat permet desenvolupar l'acció preventiva d'una manera més eficaç. Mitjançant la identificació de les condicions de risc i la seva avaluació es poden millorar els factors que intervenen en la tasca i, per tant, la salut dels treballadors.

Per tot això, és imprescindible un tractament de les condicions de treball amb caràcter multidisciplinari per mitjà de **tècniques diverses**: seguretat en el treball, higiene industrial, ergonomia i psicociologia aplicada i medicina en el treball.

Seguretat en el treball	Aquesta disciplina fonamenta la seva activitat en la prevenció de riscos derivats de les condicions de seguretat, busca l'origen d'aquests riscos i els elimina mitjançant normes, dissenys i mesures de seguretat o, si no, minimitzant-los.
Higiene industrial	Se centra en el medi ambient físic en el treball i en els contaminants químics i biològics, i busca la identificació, valoració i correcció d'aquests factors de risc
Ergonomia i psicociologia aplicada	S'entén per ergonomia el conjunt de tècniques que tenen l'objectiu d'adequar el lloc de treball a la persona, de manera que aquest s'adapti a les característiques de cada individu des del punt de vista de les exigències físiques i mentals de la tasca. Per la seva banda, l'objectiu de la psicociologia és el control de riscos derivats de les característiques organitzatives i l'estructura de l'empresa, per tal d'evitar o minimitzar les situacions d'insatisfacció que produeix el treball.
Medicina del treball	L'objectiu d'aquesta disciplina és protegir la salut del treballador actuant de manera preventiva. Entre les seves funcions es troba l'estudi, el tractament i la prevenció de les malalties professionals i laborals, el tractament i seguiment de les lesions produïdes com a conseqüència d'accidents de treball, i la valoració de l'aptitud per a l'exercici professional. S'inclouen dins d'aquesta disciplina actuacions sanitàries en l'àmbit laboral, com ara els exàmens de salut laboral o reconeixements mèdics, les campanyes de vacunació, la formació de treballadors, i les campanyes de promoció de la salut quant als hàbits higiènics, dietètics o addictius.

2. Danys derivats del treball: accidents del treball, malalties professionals i altres patologies i costos

Com hem apuntat, el treball i la salut són dos conceptes interrelacionats. Entre els danys derivats d'unes condicions de treball inadequades es troben, d'una banda, els accidents de treball i les malalties professionals i, de l'altra, altres tipus de patologies directament o indirectament connectades amb l'exercici professional.

2.1. L'accident de treball

Des del punt de vista de la seguretat i la salut laborals, el concepte d'accident de treball és més ampli que el concepte establert legalment.

- L'accident implica un succés anormal, brusc i inesperat en el treball, no volgut ni desitjat, normalment evitable, que interromp la continuïtat del treball i que pot ocasionar lesions als treballadors o pèrdues patrimonials a l'empresa.
- Segons l'article 115 del Reial decret legislatiu 1/1994, de 20 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de la Seguretat Social (LGSS), es considera accident de treball "tota lesió corporal que el treballador pateixi en ocasió o per conseqüència del treball que executi per compte d'altri".

D'acord amb aquesta definició legal, per a la concurrència d'un accident de treball són necessaris els elements següents:

- Existència d'una lesió corporal.
- Treball per compte d'altri.
- Relació de causalitat entre la lesió produïda i el treball exercit per compte d'altri.

No obstant això, des del punt de vista preventiu la lesió no necessàriament va lligada a l'accident, perquè de vegades hi ha accidents que no provoquen cap lesió, i no per això deixen de tenir incidència preventiva, i han de ser evitats i controlats.

A més, s'ha de tenir en compte que la LGSS estableix diferents supòsits que tenen la consideració d'accident de treball. Aquest són els següents:

- Accidents en tasques encomanades per l'empresari.

- Accidents en el lloc i durant el temps de treball.
- Accidents *in itinere*.
- Accidents en missió.
- Accidents en l'exercici d'un càrrec electiu.
- Accidents en actes de salvament.
- Malalties agreujades o manifestades arran d'un accident.
- Malalties intercurrents.
- Imprudències professionals.

Accidents en tasques encomanades	Accidents produïts en ocasió de les tasques dutes a terme, encara que siguin diferents de les habituals. S'inclouen en aquesta categoria els accidents esdevinguts durant la realització de les tasques encomanades per l'empresari, o realitzades de manera espontània pel treballador en interès del bon funcionament de l'empresa, encara que aquestes siguin diferents de les de la seva categoria professional.
Accidents en el lloc i durant el temps de treball	Accidents soferts en el lloc i durant el temps de treball. Les lesions sofertes durant el temps i en el lloc de treball es consideren, excepte prova en contra, accidents de treball. Els conceptes de lloc i temps de treball han estat desenvolupats per la jurisprudència.
Accidents <i>in itinere</i>	És el sofert pel treballador en anar a la feina o tornar-ne.
Accidents en missió	Tenen aquesta consideració els accidents soferts pel treballador en el trajecte que hagi de fer per a complir la missió o l'encàrrec encomanat, i l'esdevingut en l'exercici d'aquesta dins la seva jornada laboral.
Accidents en l'exercici d'un càrrec electiu de caràcter sindical	Són els soferts en ocasió o per conseqüència de l'exercici d'un càrrec electiu de caràcter sindical o de govern de les entitats gestores de la Seguretat Social, i els accidents esdevinguts en anar al lloc en què s'exerceixen les funcions que els són pròpies o en tornar-ne.
Accidents en actes de salvament	Són els accidents esdevinguts en actes de salvament o de naturalesa anàloga quan tinguin connexió amb el treball. S'inclou el cas d'una ordre directa de l'empresari o d'un acte espontani del treballador.
Malalties agreujades o manifestades arran d'un accident	Malalties o defectes anteriors que es manifesten o s'agreugen com a conseqüència d'un accident de treball.
Malalties intercurrents	Són les que deriven de complicacions del procés patològic determinat per l'accident de treball mateix. Per a qualificar una malaltia com a intercurrent és imprescindible que hi hagi una relació de causalitat immediata entre l'accident de treball inicial i la malaltia derivada del procés patològic.
Accidents per imprudències professionals	Es qualifiquen així els accidents derivats de l'exercici habitual d'un treball i de la confiança que aquest inspira a l'accidentat.

En canvi, hi ha una altra tipologia d'accidents que, en funció dels fets i les circumstàncies que hi concorren, no tenen la consideració d'accident laboral des d'una perspectiva legal. És el cas dels accidents:

- a causa d'una imprudència temerària del treballador,
- a causa de força major i
- en què concorre "culpa" del treballador accidentat.

Accidents per imprudència temerària	Es considera que concorre imprudència temerària en el treballador accidentat quan aquest ha actuat de manera contrària a les normes, instruccions o ordres donades per l'empresari de forma reiterada i notòria en matèria de seguretat i salut laboral, i genera un risc manifest, innecessari i greu. Es pot definir la imprudència temerària del treballador com la conducta en què l'accidentat assumeix riscos manifestos, innecessaris i especialment greus aliens a l'usual comportament de les persones, amb un patent i clar menyspreu del risc i de la prudència més elemental exigible.
Accidents amb força major	Hi ha força major quan aquesta força és de tal naturalesa que no té cap relació amb el treball que es realitza en el moment que té lloc l'accident.
Accidents amb "culpa" del treballador	S'entén que hi ha "culpa" quan el treballador conscientment, voluntàriament i maliciosament provoca un accident per a obtenir prestacions que es deriven de la contingència. Així, hi concorre culpa quan es realitza l'acte danyós amb ànim intencionat i deliberat.

Lectures recomanades

Documentació de consulta:

Article 115.2 LGSS

Article 115.3 LGSS

Article 115.4. LGSS

Sentència del Tribunal Suprem de 18 de desembre de 1996

Sentència del Tribunal Suprem de 13 de març de 2008

2.2. La malaltia professional

A diferència del que passa amb l'accident de treball que se sol materialitzar d'una manera sobtada, la malaltia professional necessita un temps per a ser desenvolupada. Des del punt de vista de la salut, els factors que determinen la malaltia professional són principalment els següents:

- La concentració d'agents contaminants en l'ambient de treball. Hi ha valors màxims estàndard permesos, per sota dels quals l'habitual és que no es produeixi cap dany per a la salut.

- El temps d'exposició a l'agent contaminant, com a factor rellevant que està directament relacionat amb la jornada laboral i amb el període de vida laboral activa.
- Les característiques personals del treballador. La concentració i el temps d'exposició no afecten de la mateixa manera tots els individus, per la qual cosa s'han de tenir en compte les condicions de vida i la naturalesa de cada persona.
- La relativitat de la salut. Els conceptes de salut i malaltia canvien en el temps i amb els avenços científics, per la qual cosa no és garantia l'establiment d'un catàleg de malalties professionals si aquest no s'adapta a aquests avenços.
- La presència de diversos agents contaminants al mateix temps.

D'acord amb l'article 116 LGSS s'entén per malaltia professional

“la contreta a conseqüència de la feina executada per compte d'altri en les activitats que s'especifiquin en el quadre que aprovin les disposicions d'aplicació i desplegament d'aquesta Llei, i que estigui provocada per l'acció dels elements o substàncies que en el quadre s'indiquin per a cada malaltia professional”.

El vigent quadre de malalties professionals és regulat en el Reial decret 1299/2006, de 10 novembre.

D'aquesta manera, el nostre ordenament jurídic adopta el sistema de llista, de manera que únicament es consideren malalties professionals les incloses en el quadre legal i en relació amb determinades activitats, substàncies i agents. En relació amb el quadre de malalties professionals que recull la norma, la connexió causal entre el treball i la malaltia es presumeix *iuris et de iure*, és a dir, si el treballador contreu una de les malalties de la llista i ha realitzat activitats o utilitza les substàncies incloses en el Reial decret, hi ha la presumció legal que existeix una malaltia professional, sense que s'admeti prova en contra.

El Reial decret 1299/2006 estableix el quadre de malalties professionals seguint les recomanacions de la Unió Europea. En la llista es recullen, d'una banda, les malalties d'origen professional de les quals s'ha reconegut científicament, i de l'altra, aquelles altres que se sospita que podrien tenir una causa laboral. A més, la norma estableix criteris de classificació i registre, la qual cosa permetrà considerar com a malalties professionals les patologies que fins aleshores s'entenien com a comunes o que no eren declarades per l'empresari com a tals. La norma determina que són responsables de la comunicació a l'entitat gestora de la Seguretat Social, que ha de determinar el caràcter professional o no de la patologia, la inspecció mèdica, els serveis de prevenció i els metges d'atenció primària del Sistema Nacional de Salut.

2.3. La malaltia relacionada amb el treball

Les malalties relacionades amb el treball són les que, sense estar incloses en la llista de malalties professionals, es produeixen com a conseqüència del treball dut a terme per compte d'altri. Aquest tipus de patologies tenen la consideració jurídica d'accident de treball en virtut del que disposa l'article 115.2.e) LGSS, que determina que es consideren com a accidents de treball

“les malalties, no incloses en l'article següent (malalties professionals), que contregui el treballador amb motiu de la realització de la seva feina, sempre que es provi que la malaltia va tenir per causa exclusiva l'execució d'aquesta”.

Exemple

Són malalties relacionades amb el treball l'estrès laboral o determinats trastorns de caràcter musculoesquelètics.

2.4. Altres danys

Els accidents de treball i les malalties professionals tenen una importància essencial, no solament des del punt de vista del cost humà, sinó també des de la perspectiva dels costos econòmics que comporta tot sinistre laboral.

Qualsevol accident o incident té una repercussió molt important per a una organització productiva, ja que, a més dels costos directes i indirectes que el comporta el mateix accident, els sinistres mostren que l'empresa té errors i anomalies en qualitat, producció i àmbits clau de la seva activitat o servei, que amb tota seguretat la fan menys competitiva que una empresa sense sinistra- litat.

Els costos, tant humans com econòmics d'un accident, poden correspondre tant al treballador com a l'empresa, i es poden sistematitzar de la manera següent:

	Costos econòmics	Costos humans
Treballador	<ul style="list-style-type: none"> Disminució d'ingressos de forma temporal o definitiva Despeses addicionals 	<ul style="list-style-type: none"> Dolor i patiment físic Pèrdua de la capacitat de treball o de la professió Patiment en les famílies Marginació social de l'incapacitat
Empresa	<ul style="list-style-type: none"> Costos d'assegurances, salaris, indemnitzacions, etc. Temps perdut per companys i comandaments Primers auxilis Danys materials a instal·lacions i equips Interferència en la producció Despeses fixes, energia, lloguers no compresos, etc. Processos judicials i condemnes Sancions administratives Conflictes laborals Pèrdues d'imatge i mercat 	<ul style="list-style-type: none"> Pèrdues de recursos humans Problemes per a l'equip humà, judicis, condemnes, etc. Pressions socials o psicològiques

3. Marc normatiu bàsic en matèria de prevenció de riscos laborals

3.1. Introducció

D'acord amb l'article 1 LPRL, la normativa de prevenció de riscos laborals està constituïda, a més de per la mateixa Llei 31/1995, per les seves disposicions de desplegament o complementàries, i per les normes, legals o convencionals, que continguin prescripcions relatives a l'adopció de mesures preventives en l'àmbit laboral o susceptibles de produir-les en aquest àmbit. La mateixa definició legal conforma un marc normatiu de la prevenció de riscos laborals complex, en què s'incardinen normes de diferent origen i amb diferents àmbits d'aplicació. A més, no solament és considerada una normativa de prevenció de riscos laborals l'estrictament laboral, sinó qualsevol tipus de norma quan pugui tenir incidència preventiva en l'àmbit laboral. D'aquesta manera la LPRL s'obre a qualsevol norma tècnica, com ara la Llei 21/1992, d'indústria, que, quan pugui tenir incidència en l'àmbit de la seguretat i salut laboral, es considerarà una normativa preventiva.

3.2. La Constitució espanyola i la seguretat i salut en el treball

La Constitució espanyola de 1978 (CE), norma fonamental de l'ordenament jurídic espanyol, recull cinc preceptes normatius que de manera directa o indirecta incideixen en matèria de prevenció de riscos laborals:

Articles CE	Contingut
Article 40.2 CE	Obligació dels poders públics de vetllar per la seguretat i higiene en el treball.
Article 15 CE	Reconeix el dret fonamental a la vida i a la integritat física i moral.
Article 43.1 CE	Es reconeix el dret a la protecció de la salut.
Article 43.2 CE	Atorga als poders polítics l'obligació d'organitzar i tutelar la salut pública per mitjà de les mesures preventives i de les prestacions i els serveis necessaris.
Article 45.1 CE	Reconeix el dret a gaudir d'un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona, i el deure de conservar-lo.

Dels articles esmentats es desprèn l'atribució als poders públics d'una funció protectora i promotora de la seguretat i salut en totes les esferes de la vida i, per tant, també en el camp de les relacions laborals. Perquè el dret dels treballadors a la protecció de la seva seguretat i salut en l'àmbit laboral sigui real i efectiu,

es requereix el desplegament normatiu a partir de les bases que estableix la CE. Així, la CE estableix un mandat genèric que obliga l'Estat a protegir els treballadors enfront dels riscos laborals, i és necessari que aquest mandat es desplegui i es concreti, cosa que ha succeït principalment amb la LPRL.

3.3. Normativa internacional en matèria de prevenció de riscos laborals

3.3.1. La tasca de l'Organització Internacional del Treball en matèria preventiva

Les normes internacionals del treball són instruments jurídics elaborats pels mandataris de l'OIT (representants dels governs, ocupadors i treballadors), que estableixen uns principis i uns drets bàsics en el treball.

L'Organització Internacional del Treball (OIT) va ser creada el 1919 com a part del tractat de Versalles, que va acabar amb la Primera Guerra Mundial. El tractat va reflectir la convicció de que la justícia social és essencial per aconseguir una pau universal i permanent.

L'OIT ha realitzat aportacions essencials al món del treball des dels seus primers dies. La primera Conferència Internacional del Treball, que va tenir lloc a Washington l'octubre de 1919, va adoptar sis convenis internacionals del treball, que es referien a:

- Temps (hores) de treball en la indústria
- Desocupació
- Protecció de la maternitat
- Treball nocturn de les dones
- Edat mínima i treball nocturn dels menors en la indústria

Les normes de l'OIT es divideixen en convenis o recomanacions. En termes generals, un conveni estableix els principis bàsics que han d'aplicar els països que el ratifiquen, mentre que una recomanació complementa el conveni i proporciona directrius més detallades sobre la seva aplicació. Les recomanacions també poden ser autònomes, és a dir, no vinculades amb cap conveni.

Instruments normatius:

- **Convenis:** tractats internacionals legalment vinculants que poden ser ratificats pels estats membres.
- **Recomanacions:** directrius no vinculants per als estats membres.

Els convenis de l'OIT

Entre tots els convenis de l'OIT, en matèria preventiva té especial rellevància el Conveni núm. 155, sobre seguretat i salut dels treballadors i medi ambient de treball, ratificat per Espanya el 22 de juny de 1981.

El Conveni núm. 155 OIT, sobre seguretat i salut dels treballadors i medi ambient de treball, ha servit com a norma inspiradora de l'actual LPRL.

L'article 8 del Conveni núm. 155 OIT determina que

“tot membre ha d'adoptar, per via legislativa o reglamentària o per qualsevol altre mètode d'acord amb les condicions o la pràctica nacionals, i en consulta amb les organitzacions representatives d'ocupadors i de treballadors interessades, les mesures necessàries per a donar efecte a l'article 4 d'aquest Conveni”.

Aquest últim precepte estableix l'obligació de posar en pràctica i reexaminar periòdicament una política nacional coherent en matèria de seguretat i salut dels treballadors i medi ambient de treball, que tingui per objecte prevenir els accidents i reduir les causes dels riscos laborals inherents al medi ambient laboral.

A més del Conveni núm. 155, hi ha molts altres convenis de l'OIT, ratificats per Espanya, amb clara incidència en matèria de prevenció de riscos laborals, entre els quals cal assenyalar els següents:

Conveni		Matèria	Instrument de ratificació
Núm. 13	25 d'octubre de 1921	sobre ocupació de la cerosa en la pintura.	Instrument de ratificació de 29 d'abril de 1924, Gasetta de 13 de maig de 1924
Núm. 62	23 de juny de 1937	sobre prescripcions de seguretat en les indústries de la construcció.	Instrument de ratificació de 12 de juny de 1958, BOE de 20 d'agost de 1959
Núm. 73	29 de juny de 1946	sobre examen mèdic de la gent del mar.	Instrument de ratificació de 24 de maig de 1971, BOE de 20 de maig de 1973
Núm. 115	22 de juny de 1960	sobre la protecció dels treballadors contra les radiacions ionitzants.	Instrument de ratificació de 28 de juny de 1962, BOE de 5 de juny de 1967
Núm. 119	25 de juny de 1963	sobre protecció de la maquinària.	Instrument de ratificació de 26 de novembre de 1971, BOE de 30 de novembre de 1972
Núm. 120	8 de juliol de 1964	sobre la higiene en el comerç i oficines.	Instrument de ratificació de 18 de maig de 1970, BOE de 30 de setembre de 1971
Núm. 127	7 de juny de 1967	sobre màxim de càrrega transportada per un treballador.	Instrument de ratificació de 6 de març de 1969, BOE de 15 d'octubre de 1970
Núm. 134	30 d'octubre de 1970	sobre prevenció d'accidents de treball de la gent del mar.	Instrument de ratificació de 26 de novembre de 1971, BOE de 21 de febrer de 1973

Conveni		Matèria	Instrument de ratificació
Núm. 136	23 de juny de 1971	sobre benzè.	Instrument de ratificació de 31 de març de 1973, BOE de 5 de febrer de 1975
Núm. 148	20 de juny de 1977	sobre el medi ambient de treball (contaminació de l'aire, soroll i vibracions).	Instrument de ratificació de 24 de novembre de 1980, BOE de 30 de desembre de 1981

Les recomanacions

Juntament amb els convenis, l'OIT ha confeccionat nombroses recomanacions en matèria de seguretat i salut laboral, que, si be no són vinculants per als estats que les ratifiquen, sí que són un complement important dels mateixos convenis. A títol il·lustratiu, cal destacar les següents:

- Recomanació OIT núm. 4 (1919), sobre el saturnisme (dones i nens).
- Recomanació OIT núm. 6 (1919), sobre el fòsfor blanc.
- Recomanació OIT núm. 31 (1929), sobre la prevenció dels accidents de treball.
- Recomanació OIT núm. 32 (1929), sobre els dispositius de seguretat en les màquines.
- Recomanació OIT núm. 114 (1960), sobre la protecció contra les radiacions.
- Recomanació OIT núm. 118 (1963), sobre protecció de maquinària.
- Recomanació OIT núm. 144 (1971), sobre el benzè.
- Recomanació OIT núm. 147 (1974), sobre el càncer professional.

3.3.2. La normativa comunitària

Una de les polítiques més importants de la Unió Europea és la política social. Dins de la política social es troba inclosa la política sobre “seguretat i salut dels treballadors en el lloc de treball”, el propòsit de la qual és fixar uns nivells mínims de protecció que s'apliquin de la mateixa manera als treballadors de tots els països de la Unió Europea. En aquest sentit, diferents preceptes del tractat constitutiu de la Comunitat Europea es refereixen a la seguretat i la salut laboral:

- L'article 118.A compromet la Comunitat a “promoure la millora del mitjà de treball per a protegir la seguretat i salut dels treballadors pel mecanisme de l'harmonització de les normatives nacionals en la matèria”.
- L'article 118.B consagra el diàleg social i la participació d'empresaris i treballadors com a instrument bàsic per a la conformació de la normativa amb incidència laboral.
- L'article 100.A preveu l'harmonització de les normatives nacionals de salut, seguretat, protecció del medi ambient i protecció dels consumidors, a fi de possibilitar un funcionament adequat del mercat interior.

Amb caràcter general, els objectius de la normativa comunitària en matèria de seguretat i salut es condensen a:

- Augmentar la protecció de tots els treballadors.
- Procurar que en matèria de seguretat i salut en el treball no hi hagi grans diferències entre els estats integrants de la UE.

Per a complir aquests objectius, la Unió Europea produeix normes de diferent naturalesa: els reglaments i les directives.

Els reglaments de la UE

Els reglaments són normes jurídiques comunitàries aplicables directament a qualsevol estat membre de la Unió Europea.

Les directives de la UE

Les directives són normes emanades de la Unió Europea amb la finalitat d'unificar les legislacions dels països membres en una determinada matèria. A diferència dels reglaments, les directives no són normes d'aplicació directa, sinó indirecta per mitjà de la legislació pròpia de cada país. Perquè una directiva sigui eficaç en l'àmbit nacional, cal transposar-la a l'ordenament jurídic intern, operació que converteix la directiva en una norma legal de compliment obligat al país membre. Encara que per a traslladar una directiva seria perfectament possible convertir-la en llei sense dur a terme modificacions, la major part dels països opten per fer adaptacions de les directives per tal d'ajustar-les a les seves característiques o peculiaritats nacionals.

Les directives comunitàries tenen una gran importància en matèria de prevenció de riscos laborals, ja que pretenen aproximar i harmonitzar les legislacions dels diferents estats membres en matèria de seguretat i salut en el treball.

a) Directives sobre seguretat i salut en el treball

La directiva fonamental en matèria de prevenció de riscos laborals és la 89/391/CEE: Directiva del Consell, de 12 de juny de 1989, relativa a l'aplicació de mesures per a promoure la millora de la seguretat i de la salut dels treballadors en el treball, comunament coneguda com a Directiva marc.

La LPRL té l'origen en la transposició de la Directiva marc a l'ordenament jurídic intern.

Algunes disposicions de la Directiva marc van aportar considerables innovacions en matèria preventiva:

- **Concepte d'entorn de treball.** S'estableix el concepte d'entorn de treball de conformitat amb el que disposa el Conveni núm. 155 OIT, tenint en compte la seguretat tècnica i la prevenció general de malalties.
- **Unificació de la protecció.** Es consagra un mateix nivell de protecció a favor de tots els treballadors, a excepció únicament dels treballadors domèstics i de determinats serveis públics i militars.
- **Obligacions empresarials.** S'obliga els empresaris a adoptar les mesures preventives adequades per tal de garantir una seguretat i salut adequades en el treball.
- **Avaluació de riscos.** S'introdueix com a element fonamental el principi d'avaluació de riscos, i se'n defineixen els principals elements: identificació del risc, participació dels treballadors, adopció de mesures adequades que atorguin caràcter prioritari a l'eliminació del risc a l'origen, documentació i reavaluació periòdica dels riscos laborals.
- **Gestió de la prevenció.** Es posa de manifest la importància de les noves formes de gestió de la seguretat i salut en el treball en el marc dels processos generals de gestió.

Partint de la Directiva marc, han estat dictades en l'àmbit comunitari nombroses directives específiques de contingut netament preventiu, moltes de les quals han estat traslladades al nostre àmbit intern.

Entre altres, cal ressenyar les següents:

Número	Matèria	Directiva
89/654/CEE	Lloc de treball	sobre disposicions mínimes de seguretat i salut en els llocs de treball.

Número	Matèria	Directiva
89/655/CEE	Equips de treball	sobre disposicions mínimes de seguretat i salut per a la utilització pels treballadors en el treball dels equips de treball (modificada per la Directiva 95/63/CE).
89/656/CEE	Equips de protecció individual (EPI)	sobre disposicions mínimes de seguretat i salut per a la utilització pels treballadors en el treball d'equips de protecció individual.
90/269/CEE	Manipulació de càrregues	sobre disposicions mínimes de seguretat i salut relatives a la manipulació de càrregues que comportin riscos, en particular dorso-lumbares, per als treballadors.
90/270/CEE	Treballs amb pantalles de visualització de dades (PVD)	referent a les disposicions mínimes de seguretat i de salut relatives al treball amb equips que inclouen pantalles de visualització.
90/394/CEE	Agents cancerigens	relativa a la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents cancerigens durant el treball (modificada per la Directiva 99/38/CE).
90/641/EURATOM	Exposició a radiacions ionitzants	relativa a la protecció operacional dels treballadors exteriors amb el risc d'exposició a radiacions ionitzants per intervenció en zona controlada.
91/322/CEE	Valor límit d'exposició	relativa a l'establiment de valors límit de caràcter indicatiu.
91/382/CEE	Amiant	sobre l'amiant.
91/383/CEE	Contractes de durada determinada i ETT	per la qual es completen les mesures tendents a promoure la millora de la seguretat i de la salut en el treball dels treballadors amb una relació laboral de durada determinada o d'empreses de treball temporal (ETT).
92/57/CEE	Obres de construcció	relativa a les disposicions mínimes de seguretat i salut que s'han d'aplicar en les obres de construcció temporals o mòbils.
92/58/CEE	Senyalització	relativa a les disposicions mínimes en matèria de senyalització de seguretat i de salut en el treball.
92/85/CEE	Treballadora embarassada	relativa a l'aplicació de mesures per a promoure la millora de la seguretat i de la salut en el treball de la treballadora embarassada, que hagi donat a llum o en període de lactància.
94/33/CE	Joves	relativa a la protecció dels joves en el treball.
96/29/EURATOM	Riscos per radiacions ionitzants	per la qual s'estableixen les normes bàsiques relatives a la protecció sanitària dels treballadors i de la població contra els riscos que resulten de les radiacions ionitzants.
96/82/CE	Substàncies perilloses	relativa al control dels riscos inherents als accidents greus en els quals intervinguin substàncies perilloses.
98/24/CE	Agents químics	relativa a la protecció de la seguretat i salut dels treballadors contra els riscos relacionats amb els agents químics durant el treball.

Número	Matèria	Directiva
99/92/CE	Atmosferes explosives	relativa a les disposicions mínimes per a la millora de la protecció de la salut i la seguretat dels treballadors exposats als riscos derivats d'atmosferes explosives.
2000/54/CE	Agents biològics	sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball.

b) Directives sobre seguretat del producte

Juntament amb les directives sobre seguretat i salut en el treball, la Unió Europea ha prestat una especial atenció a la regulació de la seguretat del producte, amb la finalitat que tots els productes que es comercialitzin als països de la Unió siguin segurs des del moment de la seva posada al mercat.

Les directives de seguretat en els productes tenen com a objectiu la protecció dels usuaris enfront dels riscos que es poden derivar de la seva utilització. Aquestes directives obliguen els fabricants i estableixen els requisits de seguretat que els productes han de complir i la informació de la qual han d'anar acompanyats per a poder circular i comercialitzar-se lliurement en tota la Unió Europea. Estableixen també el procediment que el fabricant o qui comercialitzi el producte en la Unió ha de seguir per a certificar el compliment d'aquests requisits i identificar-los amb la marca "CE".

La Directiva fonamental en aquesta matèria és la 92/59/CEE.

3.4. La Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals

La LPRL és la norma fonamental del nostre ordenament jurídic en matèria de seguretat i salut laboral.

La LPRL determina el cos bàsic de garanties i responsabilitats necessari per a establir un nivell adequat de protecció de la seguretat i salut dels treballadors davant els riscos derivats de les condicions de treball, en el marc d'una política coherent, coordinada i eficaç.

3.4.1. La finalitat de la LPRL

Atenent l'exposició de motius de la LPRL, es pot assenyalar una triple finalitat de la norma:

a) **Traslladar** a l'ordenament jurídic intern diverses directives comunitàries:

- Directiva 89/391/CEE del Consell, de 12 de juny de 1989, relativa a l'aplicació de mesures per a promoure la millora de la seguretat i de la salut dels treballadors en el treball.
- Directiva 91/533/CEE del Consell, de 14 d'octubre de 1991, relativa a l'obligació de l'empresari d'informar el treballador sobre les condicions aplicables al contracte de treball o a la relació laboral.
- Directiva 92/85/CEE del Consell, de 19 d'octubre de 1992, relativa a l'aplicació de mesures per a promoure la millora de la seguretat i de la salut en el treball de la treballadora embarassada, que hagi donat a llum o en període de lactància.
- Directiva 94/33/CE del Consell, de 22 de juny de 1994, relativa a la protecció dels joves en el treball.

“De la presència d'Espanya a la Unió Europea es deriva, per tant, la necessitat d'harmonitzar la nostra política amb la naixent política comunitària en aquesta matèria, preocupada, cada cop més, per l'estudi i el tractament de la prevenció dels riscos derivats del treball. En va constituir una bona prova la modificació del tractat constitutiu de la Comunitat Econòmica Europea per l'anomenada Acta Única, concretament l'article 118.A), entorn el qual els estats membres, des de la seva entrada en vigor, promouen la millora del mitjà de treball per a assolir l'objectiu abans esmentat d'harmonització en el progrés de les condicions de seguretat i salut dels treballadors. Aquest objectiu ha estat reforçat en el tractat de la Unió Europea mitjançant el procediment que s'hi considera per a l'adopció, mitjançant directives, de disposicions mínimes que caldrà aplicar progressivament.”

b) Unificar i actualitzar la normativa en matèria de prevenció de riscos laborals.

“Però no és sols del mandat constitucional i dels compromisos internacionals de l'Estat espanyol d'on deriva l'exigència d'un nou enfocament normatiu. També dimana, en l'ordre intern, d'una necessitat doble: la de posar fi, en primer lloc, a la manca d'una visió unitària en la política de prevenció de riscos laborals pròpia de la dispersió de la normativa vigent, fruit de l'acumulació en el temps de normes de rang i orientació força diferents, moltes d'elles anteriors a la mateixa Constitució espanyola; i, en segon lloc, la d'actualitzar regulacions ja desfasades i regular situacions noves no considerades anteriorment.”

c) Dotar l'ordenament d'una regulació mínima que permeti el posterior desplegament reglamentari i que serveixi de base en la negociació col·lectiva.

“Aquesta Llei té l'objectiu de determinar el cos bàsic de garanties i responsabilitats necessari per a establir un nivell adequat de protecció de la salut dels treballadors davant els riscos derivats de les condicions de treball, i això en el marc d'una política coherent, coordinada i eficaç de prevenció dels riscos laborals. (...) Com que aquesta Llei s'insereix en l'àmbit específic de les relacions laborals, es configura com una referència legal mínima en un doble sentit: el primer, com a Llei que estableix un marc legal a partir del qual les normes reglamentàries aniran fixant i concretant els aspectes més tècnics de les mesures preventives; i, el segon, com a suport bàsic a partir del qual la negociació col·lectiva podrà desenvolupar la seva funció específica. En aquest aspecte, la Llei i les seves normes reglamentàries constitueixen legislació laboral, d'acord amb l'article 149.1.7 de la Constitució.”

3.4.2. Objecte i estructura de la LPRL

L'objecte de la LPRL és **promoure la seguretat i la salut** dels treballadors mitjançant l'aplicació de mesures i el desenvolupament de les activitats necessàries per a la prevenció de riscos derivats del treball (article 2.1 LPRL). El mateix precepte assenyalava com a elements clau de la LPRL els principis generals relatius a la prevenció dels riscos professionals per a la protecció de la seguretat i de la salut, l'eliminació o disminució dels riscos derivats del treball, la informació, la consulta, la participació equilibrada i la formació dels treballadors en matèria preventiva.

Per a complir els objectius de la LPRL, la norma regula les actuacions que han de dur a terme en matèria preventiva les administracions públiques, i també els empresaris, els treballadors, i les seves respectives organitzacions representatives.

La LPRL consta set capítols, amb un total de 54 articles:

Capítol	Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals
I	Determina l'objecte de la Llei, i estén el seu àmbit d'aplicació a tot tipus de treballadors per compte d'altri, en els termes de l'article 3. Estableix les definicions de conceptes bàsics: condició de treball, prevenció, risc laboral, equip de protecció individual, etc.
II	Regula les actuacions de les administracions públiques en matèria de prevenció de riscos laborals. Estableix les funcions dels diferents organismes en matèria preventiva.
III	Recull els drets i les obligacions en matèria de prevenció, i els principis de l'acció preventiva.
IV	Regula els serveis de prevenció i els recursos preventius.
V	Aquest capítol es dedica a la consulta i a la participació dels treballadors en prevenció de riscos laborals, i regula les figures del delegat de prevenció i del comitè de seguretat i salut.
VI	Recull les obligacions dels fabricants, importadors i subministradors de maquinària, equips, productes i estris de treball.
VII	Aquest capítol, parcialment derogat, recull les responsabilitats i sancions derivades de l'incompliment de la Llei. Estableix el règim de compatibilitat entre els diferents tipus de responsabilitat i estableix els supòsits de paràlització dels treballs, suspensió i tancament dels centres de treball i les limitacions de contractar amb les administracions públiques.

3.4.3. Àmbit d'aplicació de la LPRL

La LPRL és **aplicable** als àmbits següents (article 3, apartats 1 i 3 LPRL):

- Relacions laborals regulades en el text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors (TRET).

- Relacions de caràcter administratiu o estatutari del personal al servei de les administracions públiques, amb les exclusions de l'apartat segon de l'article 3 LPRL.
- Societats cooperatives en què hi hagi socis l'activitat dels quals consisteixi en la prestació d'un treball personal, amb les peculiaritats derivades de la seva normativa específica.
- Centres i establiments militars, als quals és aplicable el que disposa la LPRL, amb les particularitats que prevegi la seva normativa específica.
- Establiments penitenciaris, en què s'han d'adaptar a la LPRL les activitats les característiques de les quals justifiquin una regulació especial.

Aquest àmbit d'aplicació de la LPRL s'ha de considerar sense perjudici del compliment de les obligacions específiques que s'estableixen per a fabricants, importadors i subministradors, i dels drets i les obligacions que es puguin derivar per als treballadors autònoms d'acord amb la normativa preventiva aplicable en cada cas.

L'article 3.2 LPRL determina que la norma **no és aplicable** en relació amb les activitats les particularitats de les quals ho impedeixin en l'àmbit de les funcions públiques de:

- Policia, seguretat i duana.
- Serveis operatius de protecció civil i peritatge forense en els casos de risc greu, catàstrofe i calamitat pública.
- Forces armades i activitats militars de la Guàrdia Civil.

També s'exclouen de la LPRL les relacions laborals de caràcter especial del servei de la llar familiar, sense perjudici que el titular de la llar familiar estigui obligat a tenir cura que el treball dels seus empleats es realitzi en les condicions de seguretat i higiene adequades (article 3.4 LPRL).

3.5. Principals normes en matèria de prevenció de riscos laborals en l'ordenament jurídic espanyol

Juntament amb la LPRL, hi ha una multiplicitat de normes en el nostre ordenament jurídic amb clara incidència preventiva.

Entre altres, cal assenyalar les següents:

1) Reial decret legislatiu 1/1995, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors

Els articles 4.2.d) i 19.1 de la norma bàsica laboral estableixen el dret que tenen els treballadors a gaudir d'una política de seguretat i higiene adequada i a la seva integritat física. Juntament amb aquest dret, els articles 5 i 19.2 del mateix cos legal determinen l'obligació dels treballadors d'observar en el seu lloc de treball les mesures de seguretat i higiene que adopti l'empresari. Aquestes obligacions i aquests deures, tant d'empresaris com de treballadors, han estat reflectits en la LPRL amb una terminologia diferent, però amb un significat i una finalitat molt semblants.

2) Reial decret legislatiu 1/1994, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de la Seguretat Social

Aquesta norma conté, entre altres aspectes, la regulació del recàrrec de prestacions per falta de mesures de seguretat (article 123), i diverses prescripcions lligades a la seguretat i salut en el treball (articles 195, 196 i 197).

3) Reial decret 39/1997, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció (RSP)

Aquesta norma desplega diversos continguts de la LPRL: integració de l'activitat preventiva en l'empresa, avaluació dels riscos i planificació de l'activitat preventiva, organització de recursos per a activitats preventives, serveis de prevenció i auditories, i nivells de qualificació per a l'acompliment de les diferents funcions, bàsica, intermèdia i superior, en matèria de prevenció de riscos laborals.

4) Llei 14/1986, general de sanitat

Aquesta Llei, en l'article 18.9, planteja com un dels objectius de l'administració sanitària la promoció i millora de la salut laboral, i dedica el capítol IV del títol I a regular aquesta matèria. Entre altres aspectes, l'article 21 de la norma assenyala que l'actuació sanitària en matèria de salut laboral comprèn:

- Promoure amb caràcter general la salut integral del treballador.
- Actuar en els aspectes sanitaris de la prevenció dels riscos professionals.
- Vigilar les condicions de treball i ambientals que puguin resultar nocives o insalubres durant els períodes d'embaràs i lactància de la dona treballadora, i adaptar la seva activitat laboral, si és necessari, a un treball compatible durant els períodes esmentats.
- Determinar i prevenir els factors de microclima laboral quan puguin ser causants d'efectes nocius per a la salut dels treballadors.

- Vigilar la salut dels treballadors per tal de detectar precoçment i individualitzar els factors de risc i deteriorament que puguin afectar la seva salut.
- Elaborar juntament amb les autoritats laborals competents un mapa de riscos laborals per a la salut dels treballadors.
- Promoure la informació, formació i participació dels treballadors i empresaris quant als plans, programes i actuacions sanitàries en el camp de la salut laboral.

A més de les normes esmentades, hi ha un conjunt de disposicions de contingut netament preventiu que regulen aspectes concrets en matèria de prevenció de riscos laborals.

Entre altres, cal destacar les següents:

- Llei 21/1992, d'indústria.
- Reial decret 485/1997, sobre disposicions mínimes de senyalització de seguretat i salut en el treball.
- Reial decret 486/1997, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut en els llocs de treball.
- Reial decret 487/1997, sobre disposicions mínimes per a la protecció de la salut i seguretat dels treballadors relativa a la manipulació manual de càrregues.
- Reial decret 488/1997, sobre disposicions mínimes per a la protecció de la seguretat i salut relatives al treball amb pantalles de visualització.
- Reial decret 664/1997, sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball.
- Reial decret 665/1997, sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents cancerígens durant el treball.
- Reial decret 773/1997, sobre disposicions mínimes per a la protecció de la salut i seguretat relatives a la utilització per part dels treballadors d'equips de protecció individual.
- Reial decret 1215/1997, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut per a la utilització per part dels treballadors dels equips de treball.
- Reial decret 216/1999, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut en el treball en les empreses de treball temporal.

- Reial decret legislatiu 5/2000, pel qual s'aprova el text refós de la Llei sobre infraccions i sancions en l'ordre social.
- Reial decret 374/2001, sobre la protecció de la salut i seguretat dels treballadors contra els riscos relacionats amb els agents químics durant el treball.
- Reial decret 614/2001, sobre disposicions mínimes per a la protecció de la salut i seguretat dels treballadors davant el risc elèctric.
- Reial decret 286/2006, sobre protecció dels treballadors davant els riscos derivats de l'exposició al soroll durant el treball.

3.6. Les normes reglamentàries

L'article 6.1 LPRL fixa les matèries susceptibles de desplegament reglamentari a manera de llista merament enunciativa i, per tant, sense excloure altres possibles continguts. Entre altres, s'han de desplegar reglamentàriament les matèries següents:

- Requisits mínims que han de reunir les condicions de treball per a la protecció de la seguretat i la salut dels treballadors.
- Limitacions o prohibicions que afectin les operacions, els processos i les exposicions laborals a agents que comportin riscos per a la seguretat i la salut dels treballadors. Específicament es pot establir la submissió d'aquests processos o operacions a tràmits de control administratiu, i, en el cas d'agents perillosos, la prohibició d'usar-los.
- Condicions o requisits especials per a qualsevol dels supòsits que preveu l'apartat anterior, com ara l'exigència d'un ensinistrament o una formació prèvia o l'elaboració d'un pla que contingui les mesures preventives que s'han d'adoptar.
- Procediments d'avaluació dels riscos per a la salut dels treballadors, normalització de metodologies i guies d'actuació preventiva.
- Modalitats d'organització, funcionament i control dels serveis de prevenció, considerant les peculiaritats de les petites empreses amb la finalitat d'evitar obstacles innecessaris per a la seva creació i el seu desenvolupament, i capacitats i aptituds que hagin de reunir els serveis i els treballadors designats per a dur a terme l'acció preventiva.
- Condicions de treball o mesures preventives específiques en treballs especialment perillosos, en particular si per a aquests estan previstos controls

mèdics especials, o quan es presentin riscos derivats de determinades característiques o situacions especials dels treballadors.

- Procediment de qualificació de les malalties professionals, i requisits i procediments per a la comunicació i informació a l'autoritat competent dels danys derivats del treball.

Les normes reglamentàries que despleguin aquestes i altres matèries preventives (art. 6.2 LPRL):

- S'han d'ajustar als principis de política preventiva que estableix la LPRL.
- Han de mantenir la coordinació adequada amb la normativa sanitària i de seguretat industrial.
- Han de ser objecte d'avaluació i, si escau, de revisió periòdica, d'acord amb l'experiència en la seva aplicació i el progrés de la tècnica.

4. Negociació col·lectiva i prevenció de riscos laborals

4.1. El paper de la negociació col·lectiva en matèria de seguretat i salut laboral: fonament normatiu

La prevenció de riscos laborals, malgrat el seu caràcter multidisciplinar, s'incardina jurídicament en l'àmbit del dret del treball. Aquesta branca de l'ordenament, juntament amb els principis i les normes que emanen dels poders públics, té com a font especial pròpia els convenis col·lectius, normes que deriven de l'autonomia col·lectiva.

La LPRL considera la negociació col·lectiva una de les fonts de regulació en matèria de seguretat i salut laboral. Així, l'article 1 LPRL assenyala que la normativa de prevenció de riscos laborals està formada per la Llei 31/1995, les seves disposicions de desplegament o complementàries i totes les altres normes, legals o convencionals, que continguin prescripcions relatives a l'adopció de mesures preventives en l'àmbit laboral o susceptibles de produir-les en aquest àmbit. D'aquesta manera la negociació col·lectiva s'inclou com a font de creació de normes preventives.

En aquest mateix sentit, l'article 2.2 LPRL estableix que les disposicions de caràcter laboral que contenen aquesta norma i les seves disposicions reglamentàries tenen en tot cas el caràcter de dret necessari mínim indisponible, i poden ser millorades i desplegades en els convenis col·lectius. Juntament amb aquestes disposicions de caràcter general, la LPRL fa referències constants a la negociació col·lectiva com a font de regulació de les condicions de treball pel que fa a la seguretat i salut.

El paper que la negociació col·lectiva està cridat a exercir en matèria de seguretat i salut laboral es fonamenta, a més d'en la LPRL, en multiplicitat de normes:

a) En la **Constitució espanyola**, l'article 37.1 de la qual estableix que la llei ha de garantir el dret a la negociació col·lectiva laboral entre els representants dels treballadors i empresaris, i la força vinculant dels convenis.

b) En la **Directiva 89/391**, que conté crides constants a la participació dels interlocutors socials en l'establiment de mesures de prevenció de riscos laborals:

“... per tal de garantir un grau de protecció més important, és necessari que els treballadors i els seus representants estiguin informats dels riscos per a la seva seguretat i la seva salut, i també de les mesures necessàries per a reduir o suprimir aquests riscos, que és igualment indispensable que puguin contribuir amb la seva participació equilibrada, de conformitat amb les legislacions i/o els usos nacionals, per tal que es prenguin les mesures de protecció necessàries (...) és necessari desenvolupar la informació, el diàleg i la participació equilibrada en matèria de seguretat i de salut en el treball entre els empresaris i els treballadors i/o els seus representants per mitjà de procediments i instruments adequats, de conformitat amb les legislacions i/o els usos nacionals.”

c) En el TRET, que atribueix als convenis col·lectius la facultat de regular les condicions de treball, entre les quals queden compreses les relatives a la seguretat i salut en el treball (article 82.2). Aquesta idea es reitera en l'article 85, que preveu que els convenis col·lectius poden regular “matèries d'índole econòmica, laboral, sindical i, en general, totes les que afectin les condicions d'ocupació”.

Així, en matèria de prevenció de riscos laborals no solament s'han d'atendre les normes i disposicions que contenen les lleis, els costums i els principis generals del dret, fonts tradicionals de dret segons el que determina el nostre Codi civil, sinó que s'ha d'acudir als diferents convenis col·lectius vigents en cada sector d'activitat i a les disposicions que aquests contenen en matèria de seguretat i salut en el treball, i això és una conseqüència lògica de la incardinació de la seguretat i salut laboral en l'àmbit del dret del treball.

4.2. Matèries preventives objecte de negociació col·lectiva

Els convenis col·lectius poden regular múltiples aspectes en matèria preventiva, i concretar i desenvolupar l'obligació empresarial de seguretat i salut en el treball. Entre altres aspectes, la negociació col·lectiva pot establir els següents continguts en matèria de prevenció de riscos laborals:

- Determinació de la metodologia que s'ha d'utilitzar per a l'avaluació de riscos i per a la seva revisió (articles 5 i 6 RSP).
- Fixació de criteris per a desenvolupar la planificació de l'activitat preventiva (DA 7a. RSP).
- Concreció de l'obligació de formació preventiva (article 19 LPRL i DA 7a. RSP).
- Determinació de l'obligatorietat dels reconeixements mèdics en el marc de les limitacions de l'article 22 LPRL, i desenvolupament de l'obligació empresarial en matèria de vigilància de la salut.
- Establiment de models d'organització de la prevenció (article 21 i DA 7a. RSP).

- Desenvolupament de fórmules de participació en els termes de l'article 35 LPRL.
- Regulació de faltes i sancions contractuals dels treballadors en matèria de prevenció, delimitant i fixant per a cada cas concret d'incompliment o infracció la sanció que correspongui (article 29.3 LPRL i 58 TRET).
- Integració de l'obligació de coordinació empresarial (article 11 i DA 2a. Reial decret 171/2004).

En la regulació i el desenvolupament de totes aquestes matèries, el conveni col·lectiu ha de respectar els continguts mínims de dret necessari, conseqüència lògica del sistema de fonts existent en dret del treball (article 3 TRET i 2.2 LPRL). Per això, la funció del conveni col·lectiu s'ha de centrar a integrar, completar, desenvolupar i millorar el que disposen les normes legals. Aquesta tasca és d'indubtable transcendència des de l'òptica preventiva, ja que permet adaptar la LPRL a la realitat de cada sector productiu i de cada empresa.

5. Organismes públics relacionats amb la seguretat i salut en el treball

5.1. Principis d'actuació de les administracions públiques en matèria preventiva

L'article 5 LPRL configura la política en matèria de prevenció de riscos laborals com un conjunt d'actuacions dels poders públics dirigit a la promoció de la millora de les condicions de treball, per tal d'elevat el nivell de protecció de la salut i la seguretat dels treballadors, i que es desenvolupen mitjançant la coordinació, cooperació i assistència de les diferents administracions públiques competents en matèria preventiva. Per a assolir aquest objectiu, les administracions públiques han de complir el següent:

- Promoure la millora de l'educació en matèria preventiva en els diferents nivells d'ensenyament, i de manera especial en l'oferta formativa corresponent al sistema nacional de qualificacions professionals, i l'adequació de la formació dels recursos humans necessaris per a la prevenció dels riscos laborals.
- Fomentar activitats amb vista a la millora de les condicions de seguretat i salut en el treball i la reducció dels riscos laborals, la recerca o foment de noves formes de protecció i la promoció d'estructures eficaces de prevenció.
- Promoure l'efectivitat del principi d'igualtat entre dones i homes, considerant les variables relacionades amb el sexe tant en els sistemes de recollida i tractament de dades com en l'estudi i la recerca en matèria de prevenció de riscos laborals, per tal de detectar i prevenir possibles situacions en què els danys derivats del treball puguin aparèixer vinculats al sexe dels treballadors.
- Fomentar la integració eficaç de la prevenció de riscos laborals en el sistema de gestió de l'empresa, tenint en compte les necessitats i dificultats específiques de les petites i mitjanes empreses.

5.1.1. Actuacions de les administracions públiques competents en matèria laboral

L'article 7 LPRL atribueix una sèrie de funcions en prevenció de riscos laborals a les administracions públiques competents en matèria laboral:

- Promoció de la prevenció i l'assessorament que han de dur a terme els òrgans tècnics en matèria preventiva, incloent-hi l'assistència i la cooperació tècnica, la informació, divulgació, formació i recerca en matèria preventiva, i el seguiment de les actuacions preventives que es realitzin en les empreses per a assolir els objectius que preveu la LPRL.
- Vetllar per l'acompliment de la normativa sobre prevenció de riscos laborals mitjançant les actuacions de vigilància i control. A aquests efectes, han de prestar l'assessorament i l'assistència tècnica necessaris per al millor compliment d'aquesta normativa i desenvolupar programes específics adreçats a assolir una millor eficàcia en el control.
- Sancionar l'incompliment de la normativa de prevenció de riscos laborals en què incorrin els subjectes compresos en l'àmbit d'aplicació de la LPRL, i en els termes establerts legalment.

5.1.2. Actuacions de les administracions públiques competents en matèria sanitària

L'article 10 LPRL, en relació amb els aspectes que assenyala el capítol IV del títol I de la Llei 14/1986, general de sanitat, estableix que correspon a les administracions públiques competents en matèria sanitària tot allò relatiu a la salut laboral i, en particular:

- L'establiment de mitjans adequats per a l'avaluació i el control de les actuacions de caràcter sanitari que realitzin en les empreses els serveis de prevenció actuants. Per a això, han de determinar les pautes i els protocols d'actuació a què s'han de sotmetre els serveis esmentats, un cop escoltades les societats científiques.
- La implantació de sistemes d'informació adequats que permetin l'elaboració, juntament amb les autoritats laborals competents, de mapes de riscos laborals, i la realització d'estudis epidemiològics per a la identificació i prevenció de les patologies que puguin afectar la salut dels treballadors.
- La supervisió de la formació que, en matèria de prevenció i promoció de la salut laboral, hagi de rebre el personal sanitari que actua en els serveis de prevenció autoritzats.
- L'elaboració i divulgació d'estudis, recerques i estadístiques relacionats amb la salut dels treballadors.

5.2. Principals organismes en prevenció

Per tal d'aplicar i desenvolupar el conjunt de normes que constitueixen l'entramat jurídic en matèria de prevenció de riscos laborals, el nostre ordenament jurídic configura una sèrie d'organismes i institucions amb diverses finalitats: vigilar el compliment de les normes, sancionar, promoure polítiques públiques preventives i formar, entre moltes altres.

5.2.1. L'Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball

L'Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball (INSHT) és l'òrgan especialitzat de l'Administració General de l'Estat que té com a missió l'anàlisi i l'estudi de les condicions de seguretat i salut en el treball, i la promoció i el suport a la millora d'aquestes condicions.

Aquest organisme és adscrit al Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social i té funcions de caràcter científic i tècnic. En concret, l'article 8 LPRL atribueix les funcions següents a l'INSHT:

- Assessorament tècnic en l'elaboració de la normativa legal i en el desplegament de la normalització.
- Promoció i realització d'activitats de formació, informació, recerca, estudi i divulgació en matèria de prevenció de riscos laborals, amb la coordinació i col·laboració adequades, si escau, amb els òrgans tècnics en matèria preventiva de les comunitats autònomes en l'exercici de les seves funcions en aquesta matèria.
- Suport tècnic i col·laboració amb la Inspecció de Treball i Seguretat Social en el compliment de la seva funció de vigilància i control.
- Col·laboració amb organismes internacionals i desenvolupament de programes de cooperació internacional en aquest àmbit, facilitant la participació de les comunitats autònomes.
- Vetllar per la coordinació, recolzant l'intercanvi d'informació i les experiències entre les diferents administracions públiques i especialment fomentant i donant suport a la realització d'activitats de promoció de la seguretat i de la salut per part de les comunitats autònomes.
- Prestar, d'acord amb les administracions competents, suport tècnic especialitzat en matèria de certificació, assaig i acreditació.
- En relació amb les institucions de la Unió Europea, l'INSHT ha d'actuar com a centre de referència nacional, i ha de garantir la coordinació i transmissió de la informació que ha de facilitar a escala nacional, en particular

respecte de l'Agència Europea per a la Seguretat i la Salut en el Treball i la seva xarxa.

5.2.2. Comissió Nacional de Seguretat i Salut en el Treball

La Comissió Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (CNSST) du a terme funcions d'assessorament de les administracions públiques en la formulació de les polítiques de prevenció. La CNSST, tal com estableix l'article 13.2 LPRL, queda constituïda per un representant de cadascuna de les comunitats autònomes i pel mateix nombre de membres de l'Administració General de l'Estat i, paritàriament amb aquests, per representants de les organitzacions empresarials i sindicals més representatives. Els seus objectius consisteixen a informar i formular propostes en matèria de promoció de la prevenció de riscos laborals, d'assessorament tècnic i de vigilància i control, específicament referent a:

- Criteris i programes generals d'actuació.
- Projectes de disposicions de caràcter general.
- Coordinació de les actuacions dutes a terme per les administracions públiques competents en matèria laboral.
- Coordinació entre les administracions públiques competents en matèria laboral, sanitària i d'indústria.

5.2.3. Altres organismes

Al costat de l'INSHT i la CNSST hi ha altres organismes que tenen atribuïdes funcions que, directament o indirectament, incideixen en matèria de prevenció de riscos laborals:

- Fundació per a la Prevenció de Riscos Laborals. És un òrgan adscrit a la CNSST per a la promoció de les condicions de seguretat i salut, principalment en l'àmbit de la petita i mitjana empresa.
- Òrgans autonòmics especialitzats en matèria preventiva. Pràcticament la totalitat de les comunitats autònomes han articulat els organismes especialitzats en prevenció sobre la base dels antics gabinets de seguretat i higiene en el treball, que els han estat transferits.
- Les mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social són entitats col·laboradores de l'Administració en la gestió de les contingències derivades d'accident de treball i malaltia professional. Tenen atribuïdes determinades funcions preventives en relació amb les seves empreses associades, en els termes que recull l'article 13 del Reial de-

cret 1993/1995, de 7 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament sobre col·laboració de les mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social.

5.3. La Inspecció de Treball i Seguretat Social

Dins dels organismes públics amb competències en prevenció de riscos laborals, té especial rellevància la Inspecció de Treball i Seguretat Social, que assumeix com a objectiu bàsic de la seva tasca l'impuls a l'acompliment voluntari de les obligacions laborals i de seguretat social d'empreses i treballadors; per a això, du a terme tant actuacions preventives com correctores i sancionadores.

Entre les funcions principals de la Inspecció de Treball i Seguretat Social en matèria preventiva es poden assenyalar les següents (article 9 LPRL):

- Vigilar l'acompliment de la normativa sobre prevenció de riscos laborals, i de les normes jurídicotècniques que incideixin en les condicions de treball en matèria de prevenció, encara que no tinguin la qualificació directa de normativa laboral, i proposar a l'autoritat laboral competent la sanció corresponent quan comprovi una infracció a la normativa sobre prevenció de riscos laborals, d'acord amb la normativa vigent (Reial decret legislatiu 5/2000, pel qual s'aprova el text refós de la Llei sobre infraccions i sancions en l'ordre social).
- Assessorar i informar les empreses i els treballadors sobre la manera més efectiva de complir les disposicions, la vigilància de les quals té encomanada.
- Elaborar els informes sol·licitats pels jutjats socials en les demandes deduïdes davant aquests en els procediments d'accidents de treball i malalties professionals.
- Informar l'autoritat laboral sobre els accidents de treball mortals, molt greus o greus, i sobre aquells altres en què, per les seves característiques o pels subjectes afectats, es consideri necessari aquest informe, i sobre les malalties professionals en què concorrin aquestes qualificacions i, en general, en els supòsits en què aquella ho sol·liciti respecte del compliment de la normativa legal en matèria de prevenció de riscos laborals.
- Comprovar i afavorir el compliment de les obligacions assumides pels serveis de prevenció.
- Ordenar la paralització immediata de treballs quan, segons el parer de l'inspector, s'adverteixi l'existència d'un risc greu i imminent per a la seguretat o salut dels treballadors.

Resum

Aquest mòdul pretén introduir l'estudiant en la prevenció de riscos laborals, matèria que es pot abordar des d'una multiplicitat d'enfocaments i disciplines científiques. Sense desconèixer aquest fet, el mòdul adopta una perspectiva netament jurídica en la seva anàlisi i el seu desenvolupament, i tracta de fixar les bases normatives de la seguretat i salut laboral.

Com a punt de partida s'analitzen els conceptes fonamentals sobre els quals s'articula la prevenció de riscos laborals: treball i salut. Derivats d'aquests conceptes, i íntimament lligats a aquests, s'examinen altres termes d'indubtable transcendència preventiva: risc laboral, dany professional, factor de risc, condicions de treball, prevenció, protecció, disciplina preventiva i principis de l'acció preventiva.

Una vegada delimitats els termes preventius essencials, s'aprofundeix en el règim jurídic dels danys ocasionats pel treball, i es presta especial atenció a la configuració jurídica que el nostre ordenament i la jurisprudència han realitzat de l'accident de treball i de la malaltia professional.

Un cop establerts els elements nuclears preventius, els següents apartats del mòdul proporcionen una panoràmica general del marc normatiu bàsic en matèria de prevenció de riscos laborals, marc complex que comprèn normes de diferent origen i amb diferents àmbits d'aplicació. A més de la Constitució espanyola i de la normativa internacional, es presta singular atenció a la nostra norma fonamental preventiva, la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals. Juntament amb la normativa legal, també s'analitza la convencional, i en particular el paper que exerceix la negociació col·lectiva en matèria de seguretat i salut laboral.

Finalment, es conclou analitzant el paper de l'Administració pública respecte de la seguretat i la salut en el treball, i es destaquen els principis d'actuació en matèria preventiva dels poders públics, i també els principals organismes públics amb funcions de seguretat i salut laboral.

Bibliografia

Alfonso Mellado, C. L.; Salcedo Beltrán, M. C.; Rosat Aced, I. (2012). *Prevención de riesgos laborales. Instrumentos de aplicación*. València: Tirant lo Blanch.

Camas Rodas, E. (2003). *La normativa internacional y comunitaria de seguridad y salud en el trabajo*. València: Tirant lo Blanch.

Fernández Marcos, L. (2004). *Comentarios a la Ley de Prevención de Riesgos Laborales y su régimen jurídico sancionador*. Madrid: Dykinson.

García González, G. (2008). *Orígenes y fundamentos de la prevención de riesgos laborales en España (1873-1907)*. Albacete: Bomarzo.

García González, G. (2008). *Curso básico de prevención de riesgos laborales*. Madrid: Dykinson.

Garrigues Giménez, A. (2005). "La protección de la seguridad y salud en la normativa europea". A: García Ninet, J. I. (dir.). *Manual de prevención de riesgos laborales: (seguridad, higiene y salud en el trabajo)*. Barcelona, Atelier.

García Ninet, J. I. (dir.) (2012). *Manual de prevención de riesgos laborales*. Barcelona: Atelier.

González Ortega, S.; Aparicio Tovar, J. (1996). *Comentarios a la Ley 31/1995, de prevención de riesgos laborales*. Madrid: Trotta.

López Gandía, J.; Blasco Lahoz, J. F. (2013). *Curso de prevención de riesgos laborales*. València: Tirant lo Blanch.

Martín Hernández, M. L. (2006). *El derecho de los trabajadores a la seguridad y salud en el trabajo*. Madrid: CES.

Mendoza Navas, N. (2007). *Prevención de riesgos laborales: la regulación convencional*. Albacete: Bomarzo.

Montoya Melgar, A.; Pizá Granados, J.; Alzaga Ruiz, I. (2004). *Curso de seguridad y salud en el trabajo*. Madrid: Universidad Rey Juan Carlos.

Mora Alarcón, J. A. (2007). *Hacia una legislación integral sobre el accidente de trabajo*. Madrid: Consejo General del Poder Judicial.

Sala Franco, T. (2012). *Derecho de la prevención de riesgos laborales*. València: Tirant lo Blanch.

Salcedo Beltrán, M. C. (2000). *El deber de protección empresarial de la seguridad y salud de los trabajadores*. València: Tirant lo Blanch.

